

Шукачі земного раю

КУПИТИ

Про книгу

Цей соціально-психологічний роман - іще один ракурс осмислення сьогодення. Авторка захоплює і точно відтворює життєвий шлях типового представника покоління, яке формувалось у тисяча дев'ятсот вісімдесятих, намагалось і вижити, й нажити статки в дев'яностих... Непросте і трагічне становлення українця, який волею обставин опинився тоді в Москві. Нелегкий вибір постав перед ним нині...

Ніна Фіалко

Мукачі земного раю

© Видавництво "НК-Богдан"

www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-7864-1

Ніна Фіалко

Шукачі земного раю

Сонце стояло вже над верхівками дерев і починало припікати. Була друга половина травня, але в цих місцях, де оселилося молоде подружжя, весна лише почала вбирати дерева у зелень, а землю вкривати первоцвітами. Прокинувшись, Станіслав згадав, що збирався поїхати сьогодні з дружиною до Угри на базар, щоби придбати молодих курей. Неохоче підвівшись, відчув біль у голові. «Знову гості сурогатом почастували! Навіщо я його пив?» — картав себе за вчорашню нестриманість до алкоголю.

Поки закипав чайник, застелив ліжко і вийшов на подвір'я. Вдихнув на повні груди п'яного, із запахом хвої та квітів повітря, і відчув, як головний біль поступово відступає. «Яка краса навколо! Живи і радій, що маєш можливість насолоджуватись усім цим!» — всміхався, вихлюпуючи з цеберка на себе холодну воду. Високого зросту статний чоловік середнього віку погладив високе чоло і розчесав поріділе волосся. Пригадав, що вчора вночі ніби була гроза, чи то йому наснилося? Глянув на стежку, але поваленого дерева не побачив. «Мабуть, добряче ввечері перебрав, якщо згадати не можу», — подумав. Розтирав тіло рушником і воно наповнювалося силою та енергією.

Відколи Станіслав переїхав сюди, не переставав дивуватися місцевим мешканцям, які після вечірнього застілля вранці встають і, ніби нічого й не було, беруться до роботи. Чи то вони вже адаптувалися до такого способу життя, чи в них виробивсь імунітет до алкоголю, бо не чув, щоб скаржилися на головні болі. Станіслав не хотів видаватися слабаком перед новими сусідами, тож у їхній компанії випивав нарівні з усіма, але інколи боліла голова. Рятував міцний чай, до якого вже звик, як до найкращих ліків у таких випадках.

Навсібіч оглянувся й зауважив, що на подвір'ї не видно дружини і пес кудись запропастився. Вікторія намагалася за жодних обставин не порушувати основного правила, яке сама собі встановила: щоранку викупатись у річці. Чомусь пригадалось, як ранньої весни, щойно скресла крига на Угрі, дружина, перемагаючи страх, уперше

наважилася зайти в холодну воду. Відтоді минуло кілька літ, і вона, незважаючи на погоду чи стан здоров'я, щоранку спускалася стежиною через заплаву до річки й купалася. Тішилася, що завдяки цілющим властивостям води та лісового повітря, позбулася багатьох недуг, які завдавали прикрості, коли мешкала у великому місті.

Станіслав допивав уже друге горня чаю, коли з лісу вибіг пес Честер, а за ним неквапом вийшла Вікторія. Розпашіла, вона на ходу витирала мокре волосся і, як завжди, добродушно усміхалася. Таку веселу мала вдачу, й ця риса характеру найбільше подобалася не тільки йому. Навіть поганий настрій уміла приховувати за усмішкою, і чоловік не завжди міг вгадати, наскільки дружина щира. Маючи прямолінійний твердий характер, Станіслав любив називати речі своїми іменами. Не терпів недомовок і двозначних трактувань, на все мав власну думку, і збити його з неї чи переконати в протилежному вдавалося небагатьом. Від цього іноді страждав, але змінюватися не хотів. Чи не міг? Казав, що у справжнього чоловіка мусять бути й недоліки, а його впертість — не найгірша риса характеру. Не переймався, що важко було тим, хто жив поруч.

— Привіт, Вікусю! Ти вже, мов скельце, — чиста і свіжа, — мовив Стас, натякаючи на вчорашнє застілля.

Зайшли до них місцеві чоловіки, з якими він часто ходив на полювання. Щоби вдома не завантажуватись якоюсь роботою, вони на вечір відлучалися від дружин, прагнучи відпочити від повсякденних клопотів у чоловічому товаристві. Привозили замариновану баранину на шашлик, випивку і знали, що нові сусіди будуть їм раді. Між чоловіками точилися розмови переважно про риболовлю та полювання. Віка мало розумілася на цій темі й втомлювалась від їхніх одноманітних балачок. Але що мала робити, коли близько них ніхто не живе, і спілкувалася з людьми переважно телефоном. Не часто гості у цих нетрях (так вона в думках називала місцину) бували, тож була рада всім, хто навідувався сюди. Гостей приймала з усмішкою, тому місцеві чоловіки, які подружилися зі Стасом, охоче приїздили до них поспілкуватися й обговорити за чаркою спільні плани. Віка пригощала чим мала, ніколи не гнівалася і не показувала невдоволення.

Не оминала чарчина і її, бо як можна обійти привітну господиню? Зайва увага гостей наступного дня відбивалася на здоров'ї молодії

жінки. От і сьогодні вона після вчорашньої щедрої гостини почувалася зле, ніби нею горох молотили. Тож, щоб зняти головний біль і втому, довго плюскалась у прохолодній воді. Тіло мов голками кололо, але поки здолала круту стежину до подвір'я, гаряча кров, прискоривши біг судинами, повернула молодечу силу. Лише тут, на новому місці Віка зрозуміла, як чудодійно впливають на неї природні стимулятори: вода і чисте повітря.

— І тобі привіт, любий! Піди викупайся, бо це найкращі ліки для твого організму, — всміхнулася дружина й вмостилася поруч. — Налий чайку, бо ще трохи нудить від учорашнього.

— Вода, напевне, холодна? Я вже з цеберка освіжився, і до річки щось не дуже маю бажання йти... — відмовився Стас, наливаючи дружині духмяний напій у великий кухоль, з якого колись пили пиво, а тепер цю посудину використовували для чаю.

— Ми ж з тобою по курчата збиралися. Не забув? — нагадала Вікторія.

— Які курчата!? Ще хміль із голови не вивітрився! Наступного тижня купимо, а сьогодні займися чимось іншим, — попросив Стас, бо почувався й справді кепсько.

— Якби зараз зателефонували й сказали, що збираються на полювання, то ти навіть не згадав би про свою дурну голову. А коли мені треба на ринок, то в тебе завжди знаходяться якісь відмовки! — розпалювалася дружина. — Вчора твої друзі спустошили холодильник, то тепер смоктатимеш лапу, як той ведмідь. Ти ж не переймаєшся, що на обід зварити!?

— Не прибідняйся... На вечерю я риби впіймаю, а по інші харчі поїдемо завтра, — пообіцяв чоловік і мило глянув на Віку. — Заодно дерево зі стежки заберу.

— Воно впало поруч із проходом і дорогу не загородило, — буркнула дружина, не перестаючи гніватись.

Вікторія знала впертий характер чоловіка, тому не намагалася його переконати, бо чим дужче старалася, тим більше він наполягав на своєму. Але в деяких випадках і їй кортіло взяти над ним верх, тоді жінка вперто домагалася свого. Ще від початку травня вони запланували прикупити на літо курчат, щоби до осені підросли і несли яйця. Мріяли і про домашню курочку для бульйону, але досі не могли

здійснити свого задуму. Птахофабрика лише раз на тиждень вивозила на ринок курчаки, з якими мороки і клопотів менше, ніж зі щойно вилупленими, але досі все щось перешкоджало. Торік придбали маленьких, то через тиждень не залишилося жодного — лісові ворони покрали. Довелося купувати більших, і виявилось, що це набагато вигідніше. Поганий досвід — також досвід, тим більше, що подружжя багато чого пізнавало вперше. Якщо не придбати курей сьогодні, то знову доведеться тиждень чекати, а цього Вікторія не планувала, тож уступати чоловіковій впертості зараз не мала наміру.

— Не треба мене обіцянками годувати, — надула губки. — Або їдемо на ринок, або відвези мене до автобуса, і я поїду до Москви. Мені треба до лікаря, та й сина давненько бачила...

Станіслав знав примхи дружини, зокрема те, що вона через якусь дрібницю могла нагніватись і чмихнути до мами. Раніше гнівалася довго і чекала, коли він з квітами проситиме у неї вибачення, щоби повернути додому. В місті то було не важко, а тут, за двісті п'ятдесят кілометрів від Москви, це вже створювало для обох неабиякі труднощі. Щоб не спровокувати конфлікту й не дратувати дружину, Стас прийняв рішення:

— Якщо тобі так не терпиться, то швидко вдягайся! Я до машини...

Віка хотіла висловити ще якісь доводи, щоби переконати його, але так і залишилася стояти з відкритим ротом. Стас накинув на плечі куртку і швидкими кроками попрямував до машини, що стояла під навісом недавно спорудженого сараю для сушіння дров. День почався з непорозуміння і міг перерости у сварку, якої обоє остерігалися. Щоб цього не сталося, Віка зайшла до хати й почала наносити на обличчя макіяж, без якого вона поміж люди не виходила. Залишилася звичка від попереднього життя, і від неї принципово не бажала відмовлятися. Зовнішнім виглядом Вікторія відрізнялася від місцевих жінок, які косметикою не користувалися, тому й тримала свою марку незалежно від погоди. Часу мала вдосталь, бо ж ніде не працювала, тож для себе його не шкодувала. Чоловік ніколи не робив їй зауважень із цього приводу, але сьогодні не той день видався... Стасові набридло чекати дружину в машині й він повернувся до хати.

— Поки намалюєшся, то не буде чого купувати! Не в «Будвайзер» на роботу збираєшся, могла б поїхати і без косметики! — невдоволено

пробурчав, знімаючи з полиці ключі від будинку.

Віка вхопила сумку і поспішила до авто. Настрій був зіпсований, і вона вже й сама не мала бажання кудись їхати, але відмовлятися було пізно. День наближався до полудня, і на ринку вже, мабуть, з птиці тільки перебірки залишилися. Хоча вона й не дуже розумілася на цьому, але попрацювавши якийсь час у торгівлі, знала, як буває на практиці. Та їхати все одно треба, бо навіщо ж було затівати цю колотнечу.

Мовчали аж до Угри. Містечко невеличке, нічим особливим не відрізняється від багатьох подібних російських глибинок, далеких від мегаполісів і зі своїм ритмом життя. Ніби й не дуже далеко, як тут кажуть, «до Москви рукою подати», але це ніби інша планета, бідна і занедбана, тільки ціни на різні послуги та харчі не поступаються столичним.

Уазик довелося поставити на під'їзді до ринку, бо місця для паркування були вже зайняті.

— Не забудь сітки, — нагадав Станіслав.

Продавець, котрий торгував живою птицею, вже збирався додому. Торгівля сьогодні була, мабуть, не дуже вдалою, бо ще багато птиці товклося біля решітки.

— Нам пощастило, ще навіть вибрати можна, — повеселішала Вікторія й всю увагу зосередила на голодних курчатах.

Вибирала за тільки їй відомими ознаками, бо, народившись у місті, досвіду сільського мешканця не мала. Для неї найкращими були ті курчата, в яких тіло покрите пір'ям. Минулого літа в курячому стаді переважали півні, а цього разу вона вже вміла відрізнити курку від півня, тому пильно приглядалася, щоби продавець не скористався з її недосвідченості й знову не підсунув їй непотребу.

Станіслав не перешкоджав дружині, аби потім не звинуватила його у некомпетентності. Наставив сітку й рахував, бо гроші платити доведеться йому. Коли сітка наповнилася так, що птиця сиділа одна на одній, він невдоволено зауважив:

— Може, вистачить! Подушаться, поки довеземо до хліва...

Вікторія лише тепер схаменулася, побачивши, що курчатам і справді тісно в неволі. Вона посміхнулася чи то до продавця, чи до Стаса, стріпнула з руки пір'я, й відійшла від машини. Вона і всі забрала б до

своїї господи, адже простору для птиці у них багато, то нехай би бігали двором. Торік дала ім'я кожній курці й говорила з ними, як із людьми. Чоловік спочатку насміхався з неї, а потім звик. Розумів, що обмежена в спілкуванні дружина, мусить про когось чи щось турбуватись або виплескувати на когось емоції.

— Ти віднеси курчата, а я ще зайду в магазин, — розпорядилася Віка і пішла поміж торговельних рядів, де місцевий люд збував залишки сільськогосподарської продукції.

Свіжих місцевих овочів ще не було, тож доводилося купувати привезені з Китаю, де на їх вирощування погодні умови, виявляється, не впливають. Віднісши птицю до машини, Стас повернувся до Вікторії. Зробили необхідні закупки для домашнього холодильника і попростували до уазика. Ще здалеку зауважили двох чоловіків, котрі заглядали під колеса їхнього авто. Помітивши власників, незнайомці відійшли й зникли поміж рядами продавців.

— Мені здається, що я тих хлопців звідкись знаю... — порушила мовчанку Віка і винувато зиркнула на чоловіка.

— Та невже! Можна подумати, що біля нас люди потоком плывуть, тільки встигай запам'ятовувати, — посміявся з неї Стас.

— У мене пам'ять на обличчя добра, от тільки б пригадати, де я з тими хлопцями зустрічалася. Вони не з минулого життя, в цьому я переконана...

Чоловік обійшов навколо авто. Не помітивши нічого підозрілого, знизав плечима і сів за кермо.

— Хотіли щось поцупити, та не встигли, — заспокоїв дружину, вирулюючи з містечка на трасу.

— Водички мінеральної не бажаєш? — придобрилася Віка, бо відчувала, що й чоловікові після вчорашнього застілля не комфортно.

Відкоркувала мінералку і подала йому. Вдячно глянувши на дружину, яка завжди бачила, коли йому зле, пошерхлими губами припав до пляшки. Вікторія нахилилася до сітки з курчатами і послабила вузол, щоб їм не було так тісно. Їхати недовго, тож мусять усі потерпіти. Не сходили з думки незнайомці, які вешталися біля їхнього авто. Відчувала в душі тривогу і, щоб розвіяти сумнів, продовжила допитуватися:

— Ти не пригадав, де ми бачили тих хлопців? Одного з них я,

здається, впізнала...

— Старий клієнт? — недовірливо посміхнувся Стас, хоча добре знав, що дружина рідко помиляється.

— Аж ніяк. Якщо мені не зраджує пам'ять, то це один із тих, котрі вимагали в тебе гроші, а ти вистрілив йому під ноги...

Від здивування в чоловіка відвисла губа... Не встиг відреагувати на почуте, бо посеред вузької дороги на них із великою швидкістю мчала легківка. Різко звернути — машина скотиться у рів і розіб'ється об дерева, тож лише частково встиг звернути з дороги, щоб безперешкодно розминутися. Надіявся, що в зустрічному авто водій не душогубець і вчинить так само. Але за мить переднє колесо заклинило, Стаса ніби приварило до керма, і його уазик, як перекотиполе, затріпавсь уздовж траси...

Люди, виживши після клінічної смерті, по-різному розповідають про той стан, який їм довелося пережити. Але майже всі сходяться в одному: перед переходом душі в потойбіччя бачили своє земне життя, немов у німому кіно... Щось подібне відбулось і зі Станіславом.

...Ось він стоїть на польовій дорозі у місцині, до болю знайомій. Обабіч дороги ростуть барвисті польові квіти, такі він бачив колись у селі. Попереду — широкий лан жита чи пшениці, й вітерець переливає хвилями колосся.

Станіслав неквапно ступав дорогою і милувався краєвидом. Напружував пам'ять, де він міг опинитися, бо в цих краях, де тепер мешкав, зернові культури давно не сіють, поля позаростали бур'янами і молодими берізками. Враз дорога роздвоїлась, і на одній з них побачив стурбовану матір, яка простягала до нього руки. З іншої стежини назустріч йшла Вікторія і також кликала до себе.

— Ходи зі мною, Стасику! Не залишай мене саму, бо без тебе я ніхто... — благала вона.

— З чого ти взяла, що хочу залишити тебе? — тривожно запитав він і зробив крок назустріч дружині, щоб заспокоїти її. Та зупинився від жалібного голосу матері.

— Синочку, а як же я? Ти ж добрий і знаєш, як переживаю за тебе, — заламувала руки мати, намагаючись переманити його на свою стежину.

Чоловік зупинився на роздоріжжі, не знаючи, у чий бік повернути.

Досі він мало дослухався до порад мами, то чому має зараз підкоритись їй, коли йому хочеться бути поруч коханої дружини. Віка у святковій сукні стояла неподалік, тримаючи в простягнутих до нього руках прозору, мов дим, хустину, і зазивала до себе. Навіть не пригадував, коли придбав їй цю сукню, бо відколи вони переїхали до лісу, святкового одягу не купували. Станіслав вагався, а оглянувшись на постать мами, зауважив, що вона дуже постаріла, сиве волосся прилипло до скронь. Такою він її ще не бачив і соромно стало, що ніколи не цікавивсь, яке у неї природне волосся. Мама колись фарбувалась під модний колір, а потім — щоб приховати сивину. Відчув провину, що давно не зустрічався з ненькою. Мабуть, через його безпутне життя вона так побивається. Хотів підійти й приголубити стареньку, але Вікторія зупинила його невдоволеним тоном:

— Ти й тепер хвилюєшся за неї більше, ніж за мене! Доки це триватиме!?

— Вона ж моя мама, я не можу по-іншому... Не гнівайся, йди, а я наздожену тебе! — виправдався Стас, і, оглядаючись, ступив на стежину, що вела до матері.

Не встиг простягнути руки, як образ неньки розчинився. Натомість почув Голос згори:

— Кожна людина має відзвітувати за свої вчинки на Землі. Розкажи і ти, Станіславе, чи виконав ту місію, яку тобі призначено.

«Яка місія? Жив собі, як жилося. Дбав про добробут у родині, щоб жити для свого задоволення», — виправдовувався подумки. Та враз поник, ніби почав провалюватись у землю. Не сподівався, що так швидко доведеться звітувати за роки, прожиті на Землі. Ще ж молодий і мав намір згодом стати на шлях праведника та зробити щось таке, що затьмарило б здійснені у молодості вчинки не гідні християнина. Але те добре мало відбутися потім, а звітувати треба вже зараз. Як прикро!

І враз перед очима попливли картинки з його дитинства. Стара будова, в якій був цілодобовий дитячий садок, і також старенька няня, котра розповідала перед сном діткам казки. Стасове ліжко стояло близько кахельної грубки, в якій узимку постійно завивав вітер. Малеча дослухалася до його тужливих пісень, і в уяві поставали чудовиська, які то гучно сперечалися між собою, то, втихомирившись,

перешіптувалися. Варто було няні відійти, як діти, затамувавши подих, з головами накривалися ковдрами і швидко засинали. Ніколи навіть гадки не мав, що ті дитячі страхи доведеться не раз відчути у дорослому житті. А це вже було пізнання світу і явищ природи, на які міські жителі майже не звертають уваги. Згодом Стас переконався, що поруч із нами наявні паралельні світи, в яких живуть рослини і тварини з їхніми набагато жорстокішими, ніж поміж людей, законами.

Нового року діти чекали найбільше. Святкові приготування тривали протягом кількох тижнів, тому малеча увесь цей час перебувала в піднесеному настрої. Найбільше чекали на новорічному ранку зустрічі з батьками, бо для них вивчали вірші та пісні. До Стасика завітав тато і помилково, як це часто трапляється з чоловіками, костюм пінгвіна одягнув на сина задом наперед. Заклопотані виховательки також не звернули уваги на цю прикрість. Хлопчик старанно позував перед об'єктивом фотоапарата, щоб і мамі показати світлину, на якій красувався у казковому вбранні. Якби знав, що через той недбало одягнений костюм батьки посваряться, то краще б його не мав зовсім і всі були б щасливими.

Картинки змінювались одна за одною. Деякі примітні, а деяких навіть пригадати не зміг, не знав, з якого періоду життя їх вихопив невидимий оператор. Літо. Стасик щойно повернувся з батьками з Одеси, де щороку відпочивали. Заїхали на кілька днів до бабусі в село, і треба ж було такому статися, щоб перед від'їздом, коли присіли на дорогу, хлопцеві закортіло ще до пса підійти. Той вилизував миску з їжею і, мабуть, боявся, щоби Стасик не відібрав її. Пес накинувся на хлопчика і викусив шматок губи. Рятувати довелося не тільки дитину, а й маму... Зринали одна за одною події, й хтось ніби намагався наголосити на добрій чи поганій поведінці Стаса. Свідомо він ніби розумів, що треба згадувати ті вчинки, які були гідні людини, але це від нього не залежало.

...Іти на свято першого дзвоника мама татові не доручила, хоч і була дуже зайнята роботою. Син ще мав пов'язку на губі, не міг нормально їсти. Тож мама переживала, щоби з хлопчика не насміхалися діти. Мусила переговорити з учителькою і попросити її хоча б у перші дні підтримати сина. Шкільні роки промигтіли, як у калейдоскопі:

постійна боротьба за першість серед підлітків у класі, в дворі, на вулиці. Як не підборіддя розсічене, то ніс розквашений, — усе це супроводжувалося частими розборами поведінки учнів на батьківських зборах.

— Ваша дитина вчиться добре, але, будучи ватажком при скоєнні поганих вчинків, створює для нас великі незручності, — постійно дорікала класна керівницка.

Хоча як допитувалася мама, що ж то за вчинки, але так і не дочекалася пояснення. Вона розуміла, що кожна дитина (особливо хлопці) в підлітковому віці зміцнює свій авторитет серед однокласників. Станіслав виділявся активністю у всьому, що відбувалось у школі. Участь у спортивних змаганнях, лісові походи, в яких захищали честь школи, — ці та інші заходи не обходилися без нього. Але відзнаки і нагороди отримували ті, хто найменше докладався до перемог. Чому так відбувалось, хлопцеві ніхто не пояснював. Тому, починаючи зі старших класів, у нього зароджувався внутрішній протест проти несправедливості, який і виражався агресивною поведінкою. Його батьки не оббивали порогів шкільних кабінетів, і він дивувався, як із посередніх учнів у випускному класі «виросли» медалісти.

Щоби довести самому собі, що він не з гірших, наполегливо вчився навіть тоді, коли його товариші залицялися до дівчат і вже могли похвалитися першими сексуальними навиками. Стас не виділявся особливою вродою, але мав високий зріст і спортивну статуру, що у його віці значило чимало. Ровесниці переважали в зрості сильну половину, тому не всі хлопці мали шанс сподобатися котрійсь із однокласниць. Стасові товариші деколи підсміювалися над ним, що він не використовує своїх можливостей і не поспішає пізнавати доросле життя. Хлопця на той час захоплювали інші дорослі проблеми, розв'язавши які, він почувався б упевненіше. Де можна заробити грошей, щоб модно одягнутися за суцільного дефіциту товарів? У ті часи набирали сили так звані «фарцовщики», і Станіслав із кількома однокласниками долучився до цього виду діяльності, чим хлопці сполошили вчителів. Учні навіть пропускали деякі уроки, щоб вийти на трасу, де зупинялися польські машини з крамом. Придбавши товар за дещо нижчою ціною, модні кросівки чи джінсу перепродували за

вищою серед своїх же і так збирали кошти на модні речі. Коли ці речі вдома побачили батьки, син змушений був виправдовуватися тим, що вони не дають йому грошей і модних товарів не мають де купити. Тож батьки проковтнули докір сина, лише попросили не заграватися в такі ігри, бо попереду — випускні іспити.

Ці спогади перегукувалися з іншими, які розбудили щем у його душі. Ось перше кохання, котре приходить не тоді, коли його чекаєш... Воно захопило його несподівано, заповонивши всі клітини його тіла. Не знане досі почуття не давало ні спати, ні думати про навчання. Та ще болючіше тоді, коли воно не розділене з омріяною половинкою. Знав, що таке з людьми трапляється, але чому саме з ним? Йому давно подобалась однокласниця Віка, але вона віддала перевагу його товаришеві, й замріяний Стас лише здалеку спостерігав за розвитком їхніх стосунків. Навмисне сідав на останню парту в класі, щоби було зручно спостерігати за парочкою, котра навіть під час уроків обмінювалася записками і закоханими поглядами. Визнавав, що товариш вродливіший за нього, має багато кишенькових грошей, яких не шкодує для Віки. Тоді Стасові було невтямки, що не завжди гроші відіграють визначальну роль у виборі партнера. Лише згодом зрозумів, що не мав у кого повчитись, як правильно і гарно залицятися до дівчат. Батько купував квіти матері тільки 8 Березня і на день народження, в подарунок завжди приносив колготи, бо був переконаний, що вони ніколи жінці не зайві. В інших подарунках не розумівся, та й вважав, що позаяк він віддає в сім'ю зарплату, дружина має змогу купувати те, що їй подобається. Маючи в сім'ї хлопців, батьки ніколи не сюсюкалися з ними, щоби не росли «бабами», як любив наголошувати господар.

Та якогось дня хлопець помітив, що Віка почала приділяти йому більше уваги, на перервах навіть підходила і запитувала про всім відоме. Ніколи не прислухався до пліток у класі, але стало цікаво довідатися, чи справді Дмитро з Вікою «розбили глека», якщо вона не соромиться в його присутності загравати з іншим однокласником. Після уроків хлопці поверталися додому, й він навмисне затіяв розмову про стосунки між парочкою. Друзі загадково переглянулися і повідали про недавні скандальні перемовини між Вікою та Дмитром. Хлопці здогадувалися, що Стас небайдужий до Вікторії, але він ніколи вголос

своєї симпатії не висловлював. Змовчав і цього разу, але тепер дозволив собі частіше про неї думати і мріяти про двосторонні стосунки.

Наступних кілька тижнів Станіслав спочатку обережно, а потім і відверто почав залицятися до дівчини. Віка не тільки охоче йшла на зближення, а й не переставала демонструвати однокласникам своє захоплення новим кавалером. Стас того не помічав, і навіть якби хтось йому про це й сказав, він усе одно не повірив би. Не тільки надворі, а й у його серці квітнула весна, зароджувалося перше кохання і, здавалося, завадити тому вже ніхто не міг. Де стільки сили набралось, щоб на бальні танці встигнути, й на спортивні змагання знайти час! Встигав усюди, бо хотів довести дівчині, що вона не помилилася в ньому, він таки має переваги над Дмитром. А після кількох зустрічей у парку, Віка повідомила, що їхня дружба не може мати продовження, бо на носі екзамени, тож їм усім треба готуватися до вступу до вищих навчальних закладів. Стас також готувався до вишу, але не міг зрозуміти, чим їхні з Вікою стосунки могли цьому зашкодити.

Правда вилізла через кілька днів, коли її на перерві повідала йому сусідка по парті: Віка з Дмитром побились об заклад, що вона звабить неприступного Стаса Тарасюка і закохає в себе. Цинічно, але факт! Хлопець не повірив однокласниці, тому, щоб з'ясувати істину, призначив друзям увечері зустріч у парку, видумавши причину, від якої важко було відмовитися. Тож прийшли всі, навіть Віка. Коли Станіслав запитав про плітки, що йому донесли, друзі намагалися перевести все в жарт, але натомість відбулася бійка між Стасом і Дмитром. Дісталось на горіхи й друзям, які, по суті, допомагали безсоромній парочці грати з людськими почуттями.

Материнське серце відчувало, що в сина не все гаразд, тому вдома допитувалася, чим може йому допомогти. Вона бачила, що син не спить ночами і раз у раз зітхає. Здогадувалася, що причиною стала дівчина, але нічого не могла вдіяти, адже це мало колись статися. Мати була навіть задоволена, що в сина не черстве серце і він здатен закохуватись. А що перше кохання рідко буває щасливим, не мала сумніву. Тож намагалася заспокоїти сина і переконати, що кожна людина має пройти цей шлях, головне: не озлобитись і не розчаруватися в людях.

Легко говорити про це в зрілому віці, коли вже багато чого пізнав. А тоді був ображений лише на друзів, які не попередили його прозмову. На Віку не тримав зла, лише з категорії розумних і привабливих він перевів її до розряду зрадливих та підступних. Навіть не знав, чи варто продовжувати називати однокласників друзями, бо що ж це за дружба, коли тебе виставляють на посміховисько перед колективом, а потім зловтішаються? Згодом від кожного з них Стас не раз чув вибачення, але не міг змусити себе повірити в їхню щирість. Заприсягся в подальшому житті ретельніше добирати не тільки жінок, а й друзів...

За однією невдачею посипалися, мов із мішка, інші. Директорові школи поскаржилися, що Тарасюк не взяв участі в завершальних спортивних змаганнях і відмовився виступити на майдані перед Будинком культури у святковому дійстві з нагоди закінчення школи. Навіть батьки не могли вплинути на сина, щоб він змінив свою думку. Натомість вчителі відігралися за всі роки навчання, знизивши в його атестаті оцінки з кількох предметів. Ніхто не здогадувався про справжню причину, чому в останні дні навчання випускник став мовчазним та впертим. Батьки списували на генетичний вплив, бо чоловіки в роду з обох сторін мали норовливі й уперті характери, не дарма ж народилися в колысці козацького краю. Неволі й будь-якого насильства не терпіли не тільки чоловіки, а й жінки. Тому ніхто з родини не міг похвалитися високою посадою, де треба блазнювати перед керівництвом. Залишаючись великими правдолюбам, наживали собі ворогів, з якими боротись у радянську добу було неможливо, не навчали до покори й дітей. Розуміли, що з таким характером важко жити, але діти, підростаючи, все одно обирали стезю батьків.

Отримавши атестати, однокласники прилаштувалися у місцевих вишах, бо тут легше було знайти зв'язки і проштовхнутися без перепон. Стас вирішив штурмувати Київську політехніку, бо там був факультет радіотехніки, до якої мріяв потрапити. Та під час спеціального медичного обстеження виявилось, що дорога на цю спеціальність йому перекрита. Не розрізняв деяких кольорів, був дальтоніком. Тому не вагаючись, заніс документи на факультет інформаційних технологій й успішно здав іспити. Після останнього випробування мати завітала до приймальної комісії довідатися, чи є

в сина шанс потрапити до вишу. Голова комісії запевнив, що в хлопця є всі шанси стати першокурсником і дав скерування для поселення в гуртожиток, але з обов'язковим відробітком трудової практики у виші. Втішена мама поїхала додому, а задоволений Стас залишився прибирати інститут до навчання.

Найбільшою несподіванкою й ударом для родини стало повернення розчарованого сина з Києва. Вже не допитувалися, скількох сотих бала не вистачило для перемоги, бо й так зрозуміло, що не в них причина. Якби відмовили раніше, то ще можна було позмагатися в обласних вишах, але до того моменту списки першокурсників уже сформували, тож шанси потрапити цьогогоріч до якогось інституту були втрачені. Щоб син не байдикував і не вештався без діла, батьки змусили його здобувати хоч якусь професію. За результатами вступних іспитів Стаса без проблем зарахували до обласного технічного училища в групу майбутніх радіомонтажників.

Результати медичної комісії в Києві мали б насторожити не тільки майбутнього студента, а й батьків. Чи варто наступати на ті самі граблі? Некомпетентність у виборі професії, згодом виливається в розчарування, втрату роботи. А найгірше те, що дитина втрачає віру в батьків, які допустили помилку у виборі для неї професії. Часто буває, що надалі діти зважують, чи варто в майбутньому дослухатися до батьківських порад. На той час у Стаса таких сумнівів ще не було, бо бачив, як мама намагалась йому посприяти. Розумів, що в житті багато несправедливості, а мати не всесильна.

В училищі Стасові було нецікаво, бо випускники з села мали набагато слабші знання, виробнича база слабка, майстри виробничого навчання — не радіотехніки. Склавши екстерном випускні екзамени на відмінно, хлопець попросився з весняним призовом до війська. Не обійшлося без клопотання батьків, щоб син не потрапив до Афганістану. Стасові кортіло взяти зброю, навчитися добре стріляти, але покласти голову в далекій землі за чужі інтереси аж ніяк не прагнув.

Радіотехніків бракувало і в Західному військовому окрузі. Невдовзі Станіслав Тарасюк крокував уже на плацу військової частини біля Львова. Служба як служба, не було б про що розповідати, якби не дідівщина, що підривала радянську армію зсередини. Стас не корився

неписаним правилам позастатутних стосунків, і через часті бійки між новобранцями та «дідами» не раз потрапляв на гауптвахту. Сірі будні з недосипанням та недоїданням робили з молодих хлопців покірних людей без права голосу. Кожен солдат рахував дні до закінчення служби, і якби таке життя тривало більше року, то без бунту не обійшлося би. Серед керівного складу військової частини виділявся старшина, у котрого свербіли руки, і він, коли виникала слухна нагода, вправлявся на новобранцях. Стас із кількома хлопцями вирішили відбити у нього бажання до бійок, бо переконалися, від кого виходять ідеї розважатися на здоров'ї незахищених армійців.

Залишався тиждень до наказу про звільнення у запас. Під час нічного чергування згаданий старшина, мабуть, не виспавсь і вирішив зігнати невдоволення на невинному солдатові. В момент розв'язання конфлікту кілька хлопців накинули старшині на голову шинелю і затягнули його в куток казарми. Одні солдати тримали розгніваного старшину, а решта — били, хто скільки хотів. Розлючений страждалець ще тієї ночі без відома вищого керівництва відправив усіх причетних і непричетних вояків із того кутка казарми, де все відбулося, на гауптвахту. На ранок усіх випустили, а Тарасюка залишили на «губі». Не могли знати, хто організатор бунту, але здогадувалися, хто міг це зробити.

Між армійцями ходили чутки про умови перебування на «губі», але у Львові вона, мабуть, особлива, запозичена у поляків чи австрійців. Станіслава завели до глухої кімнати без вікон, без лавки для сидіння, лише під стелею слабеньке освітлення. В кутку за невеликими дверцятами — закамарок для негашеного хлорного вапна. Конвойний вилив туди відро води і зачинив за солдатом двері. Скоро кімната почала наповнюватись їдким димом. Різало в очах і дерло в горлі, спричиняло задуху. Стас рукавом прикривав обличчя, але це не допомагало. Здогадався постукати в двері, але ніхто не відгукнувся, мабуть, навмисне «забули», щоб надовго запам'ятав армійську службу. Кілька годин просидів у тому пеклі, а коли вийшов з опухлими очима і сильними шлунковими болями, навіть до медчастини не дозволили звернутися. Така міра покарання для особливо непокірних була, певно, нормою, тому Стас хотів якнайшвидше повернутися додому.

Після того випадку він ще більше озлобився на армійських чинів,

але, щоб не потрапити в ще якусь халепу, покійно чекав наказу про звільнення. Якби того моменту мав зброю, то розстріляв би не одного старшину, бо все, що відбувалось у військовій частині, не було новиною для вищого керівництва. Командири мало займалися серйозними справами, і щоби витратити силу, знущалися над підлеглими, кожен на своєму рівні. Рік за глобальним виміром — порівняно малий відрізок часу, але людині, яка потрапляє в незвичну обстановку, іноді буває важко його прожити. І запам'ятовується він найбільше тому, що рідко який солдат відбув службу в армії, не наживши там якихось болячок: грибок на ногах, гастрити, погіршення зору, розладу психіки, обмороження рук чи ніг. Тож не важко здогадатися, чому молодь «косить» від такої армії, боячись втратити не тільки здоров'я, а й життя.

Після звільнення в запас хлопець не міг натішитися свободою. Він пробачив друзям невеличку зраду, бо порівняно з тим, що йому довелося пережити недавно, вона тепер здавалася справді невинним жартом. Із колишніх однокласників з армії він повернувся в числі останніх, і тепер цю подію товариші святкували з великим розмахом. Горілка полилася рікою, гулянки тривали до ранку, і здавалося, цьому не буде кінця. Навчаючись у школі, Стас мав лише кількох товаришів, з котрими проводив час. А тепер, щоб випити і погуляти на «халяву», їх ставало щодень більше. Стас вихвалявся своїми «подвигами» в армії й радив усіма засобами уникати її. Хлопці за чаркою підхвалювали його, жартували, а після гулянки поверталися до своїх справ. Більшість із нових та старих товаришів навчалися в інститутах, дехто вже навіть працював і відсипатися в робочий день після п'ятики не мав змоги, тож потрохи відколювалися від веселого гурту.

Батьки терпляче чекали, коли ж син нагуляється, бо не може ж така ситуація тривати безкінечно. Але Стасові ще забаглося поїхати до військової частини і рішити, за його словами, деякі питання. Що він там збирався робити насправді, не признавався нікому. Мати серцем відчула, що добром ця поїздка не закінчиться. Батьки вдень працювали, а син відсипався після нічних походеньок. Увечері родина сходилася до оселі, а Стас чепурився до чергової зустрічі невідомо з ким. Поговорити про серйозні справи не мали коли. Нарешті, дочекавшись вихідних, батьки нагадали синові, що, поки не пізно,

треба подати документи до якогось інституту. Насварили за надмірне вживання алкоголю і заявили, що коштів на таке не видаватимуть. Погуляв, тепер треба братися за підручники і готуватися до випробувальних іспитів. Хлопцеві не сподобалися зауваження батьків, але ж матеріально залежав від них, тож мусив замислитися над їхньою вимогою. Попросився відпустити його до Львова, щоб зайти до політехнічного інституту, бо вступати планував лише до нього. Чому саме туди, коли в обласному центрі є такий же інститут? Стас боявся надмірної опіки батьків.

Мати наполягала на своєму: щоб не вийшло так, як у Києві, треба подати документи вдома на вечірній факультет, здати іспити і таким чином перевірити свої знання. А позаяк на вечірню форму навчання випробування починаються через два тижні, то розслаблятися нема коли. Матері не важливо було, куди син подасть документи, вона намагалася вивести його з п'яного загулу.

Стас погодився з пропозицією батьків, але пообіцяв взятися за підручники лише тоді, коли з'їздить до Львова. Батьки не могли зрозуміти, чого його туди тягнуло. Може, дівчину залишив і після звільнення хоче, щоб вона побачила його в цивільному вбранні. Різні гадки спадали їм на думку, боялися, щоб якого дебошу не вчинив і не потрапив до міліції. Один якийсь необачний крок, — і про інститут можна надовго забути. Мати довго наставляла сина і взяла з нього слово, що він наступного дня повернеться і почне готуватися до іспитів. Стас, отримавши гроші на поїздку, вифрантився за останнім писком моди і поїхав на зустріч із тільки йому відомою людиною. Наступного дня повернувся вдоволений і щасливий, але не признався батькам що його так втішило.

...Станіслав стояв на роздоріжжі серед поля і переживав наново ті події, котрі відбулися з ним у далекому дитинстві та юності. Не бачив, перед ким звітував, але знову з'явився образ матері. Вона заламувала руки в розпачі, збивала плин його думок.

— Синочку, невже в дитинстві у тебе не було нічого світлого і доброго? Ми ж так старалися... — почув її докір.

— Добро забувається швидко, а зло, яке впало на дно, довго гнітить душу... — виправдовувався Стас.

— Невже не маєш чогось доброго поставити на терези? Я знаю тебе

доброю дитиною, а злим тебе зробили чужі люди.

Напруживши пам'ять, чоловік почав згадувати приємніші події. Так, він народився в застійний період правління Леоніда Брежнєва, коли ніхто не дослухався до брехунця на стіні, бо нічого нового з нього не мали змоги почути роками. Радіо і телебачення в новинах розповідали тільки про успіхи в науці та економіці. Всім здавалося: наступного дня скажуть, що ми вже, нарешті, догнали і перегнали Америку і ось-ось житимемо при комунізмі. Люди щоденно ходили на роботу й прагнули, щоби вже швидше настав той комунізм і вони могли хоч на кілька днів узяти неоплачувану відпустку для відпочинку.

Стас мав щастя народитися в заможній родині, ніколи не відчував голоду й холоду. В холодильнику завжди було достатньо харчів, із яких мама виготовляла різну смакоту. Часто збиралися гості, особливо на його і братів день народження. То були пам'ятні й щасливі дні, які забути не можна. Спогад про молодшого брата Максимка навіяв приємні почуття. Особливо запам'ятався період, коли мама захворіла і потрапила до лікарні, а двомісячне немовля залишилося під опікою тата. Дев'ятирічний Стасик одразу подорослішав, бо на нього звалили обов'язки, від яких залежало життя крихітки. Він двічі на день протягом кількох тижнів приносив з лікарні мамине молоко, щоб мати чим нагодувати дитину. Стасик не скаржився, бо татові також було нелегко. Потім, коли малий підріс, старший брат часто забирав його з садочка і бавився з підопічним тоді, коли однолітки гралися на вулиці. Постійно зайняті батьки не мали часу приділяти багато уваги дітям, тому їхнє виховання часто зводилося до настанов і зауважень. Інколи мама голубила дітей і казала, що хоче пишатися ними, тому просить поводитися чемно.

Спали на думку хвилюючі миті вступу до піонерів, коли третьокласників вишикували перед школою і старші учні пов'язували їм червоні галстуки. Це неабияк стимулювало, бо тоді вони вже з «малявок» переходили до старшої групи учнів. Стати дорослим Стасику дуже хотілось, але носити галстук не подобалося. Лише перед школою виймав його з кишені, пожмаканого зав'язував абияк і майже щодня отримував зауваження від старших за недбале поводження з піонерським символом. Цю звичку вчителі скоро зарахували до інших Стасових непереборних рис характеру і, щоб не псувати собі

нервів, перестали звертати на таке недбальство увагу.

Заполонили приємні спогади про відвідування різних гуртків і секцій. Всі вони працювали безкоштовно, і потрапити в них можна було без жодних перешкод. Тренери приймали всіх, але вимагали регулярного відвідування і серйозного ставлення до тренувань. Стас протягом шкільних років записувався до багатьох гуртків і спортивних секцій, але довго в них не затримувався. Тренування швидко набридали йому, бо не бачив швидких успіхів. Важка праця над собою була не для нього.

Вступати до комсомолу хлопець також не поспішав. Але такого не могло бути, щоб успішний учень, спортсмен не став комсомольцем! До його лав не приймали тільки ледарів і хуліганів. Та ще, правда, дітей, батьки яких політично ненадійні. Стас навіть не задумувався, що й такі поміж них були. Йому здавалося, що всі люди в ті часи пильнували тільки роботу, відвідували всілякі зібрання та святкові демонстрації. В чому виражалася та неблагонадійність, навіть не здогадувався. А коли він у черговий раз відмовився вступати до комсомолу, то піонервожата запитала відверто:

— У вашій сім'ї є репресовані?

Стас знизав плечима, бо не знав достеменно значення цього слова.

— Звідки у вас такі підозри? В родині нікого не арештовували...

— То напиши заяву і не змушуй мене нервувати. В «А» класі вже всі так зробили, а ми що, маємо пасти задніх? — фиркнула піонервожата, і хлопцеві не залишалося нічого іншого, як приєднатися до решти однокласників.

Такого піднесеного солодкого щему в душі, як при пов'язуванні червоного галстука, цього разу не було. Гуртом, мов стадо овець, учнів завели до міськкому комсомолу, де для солідності заходу почергово викликали до кабінету і вручали комсомольський квиток. Того дня хлопці вперше причастилися вином у забігайлівці, на вулиці викурили по цигарці. Приємно почуватися парубком!

...Спогади про шкільні роки тривали недовго, бо позаду озвалася Віка. Вона тримала за руку маленьку дівчинку, таку ж русокосу, як сама. Стас приглядався до дитини і ніяк не міг второпати, звідки її знає. Віка схлипувала й кликала його за собою. Вона звикла покладатися лише на нього і боялася втратити опору, на якій, по суті,

трималось її життя. Стас розумів її, бо й сам не мислив життя без коханої, тому відвернувся від того місця, де щойно бачив образ матері, й ступив на іншу стежину... Через кілька кроків знову почув голос зверху:

— Перед тим, як переступиш межу, поклади на терези всі свої вчинки!

«А Віка хіба вже встигла це зробити? Правильно, вона молода, вродлива, то й так можна пропустити, а з мене чомусь намагаються всю душу вивернути...» — огризнувся в думках.

— Стасику, любий, ми почекаємо. Нам тепер нікуди поспішати... — прошепотіла Віка й відвернулася.

Розгніваний несправедливим ставленням до себе, чоловік сів, охопивши голову руками. Тут так спокійно й гарно, то навіщо знову ворухити минуле, якщо змінити нічого вже не можна. Та якась сила повернула його знову думками до того дня, коли він уперше побачив Вікторію, цю, котра стала його дружиною.

...Після служби в армії, як і наполягали батьки, вступив до політехнічного інституту на вечірній факультет і влаштувався на роботу в конструкторське бюро радіозаводу. Під час проходження медичної комісії окуліст зазначив, що у Станіслава впав зір. Щоб хлопець не осліпнув, порадив звернутися до кваліфікованих лікарів. Батьки, знаючи причину (пов'язували зі службою в армії та перебуванням у карцері), добилися в обласних лікарів направлення до Московської офтальмологічної клініки. Мати, заклопотана здоров'ям сина, поїхала з ним, щоб від лікарів не тільки довідатися про справжній діагноз, а й отримати їхню допомогу. Боялася, що син не скаже правди або не захоче виконувати приписи фахівців. Вона все життя дбала про здоров'я дітей, бо знала по собі, як важливо не хворіти, тому син не міг відмовити їй у супроводі.

У клініці після ретельного обстеження, Стасові запропонували безкоштовну операцію на обох очах і призначили день, але аж через місяць. Маючи кілька вільних днів, бо ж відпустка в мами тривала і на море в цьому році їхати було вже пізно, вирішили в Москві трохи прибарахлитися. Смішно звучить, але це називалося саме так. Уже за сто кілометрів від Москви в магазинах хоч яйця коти порожніми полицями, а на периферії навіть прилавки прибирали. Тож, маючи

чимало грошей, здоровий і витривалий люд їхав до столиці. Лише там можна було, вистоявши кількагодинну чергу, придбати якусь вартісну річ.

Наступний тиждень минув у чергах, вже не знали 2356-й номер це на сорочку чи на капці. Руки в обох списані цифрами, ніби татуюванням. Змучені, голодні люди і в чергах не переставали сперечатися. Москвичі сердилися, що «понаїхалі мешочнікі» сюди зі всього Союзу, і корінні жителі вимушені також вистоявати довжелезні черги. Приїжджі неголосно огризалися, що не можна бути такими захланними, треба ділитися товарами з тими людьми, які живуть далеко від столиці. У кожного була своя правда, але всі розуміли, що простий люд не винуватий, що керівництво країни навмисне не хоче відправляти імпорتنі товари далеко від Москви. Роздати товари у провінції легше, ніж потім зібрати за них гроші докупити. Стас переконався у цьому тоді, коли почав працювати у торговельній системі. Додому тоді з Москви повернулися щасливі, бо даремно їхали в таку далечину. І гроші витратили, і до поважної клініки потрапили.

Через місяць в призначене число хлопець поїхав на операцію до «білокамінної» вже сам. Велике місто лякало Станіслава своєю метушнею і змарнованим у дорозі часом. Довелося дорогу до клініки від найманого помешкання вивчити добре, щоб потім після операції з пов'язкою на оці можна було втрапити назад. Реабілітаційний період мав тривати кілька днів, і перед тим, як повернутися додому, фахівці вимагали приходити в клініку ще кілька разів на огляд. На другому оці операція мала відбутися не раніше, як через місяць.

Хвилювався, бо не було поруч мами, яка опікувалася ним завжди, коли хворів. Із операційної Стаса вивела медсестра і посадила в крісло у залі для післяопераційних. Хлопець притулився головою до стіни й заплющив око. Намагався уявити, чи і проопероване заплющується, але, мабуть, пов'язка заважала це зробити. Сидів нерухомо, чекаючи, коли медсестра дозволить вийти з клініки. Не звертав уваги на людей, які входили до приміщення і виходили з нього, але відчув на собі чийсь погляд. Зиркнувши, побачив навпроти себе дівчину з великими карими очима. В них сяяли і жвавий інтерес до нього, і запитання, і жартівлива грайливість. Не помітив, чи довго дівчина свердлила його

поглядом. Хотів запитати, чого витріщилась, але вона всміхнулась і заговорила першою. У Стаса не вистачило сміливості зробити їй зауваження, бо вона дуже щиро йому співчувала. Мабуть, також чекала на операцію й приглядалася до тих, хто її вже пережив. Дівчина виявилася не зі скромних, бо сівши поруч, намагалася зав'язати розмову.

— Мене звуть Вікторія, — кокетливо затріпотіла віями.

— А мене — Стас, — всміхнувся запитально, бо його перше пристрасне кохання називалося теж Вікторією. — Ви також приміряєтеся, чи варто наважитися на операцію?

— Ні. У мене всі страхи вже позаду. Сьогодні я прийшла на контрольне обстеження, але лікар зайнятий, тож мушу зачекати, — проспівала дівчина приємним голосочком, у якому вчувався місцевий говір.

Приїжджі, особливо західники, відрізняються від москвичів вимовою, хоч як намагаються приховати це. Віка поводитися невимушено, а коли медсестра покликала її, всміхнулась і, крутнувшись на високих підборах перед хлопцем, пішла до кабінету. Стас не зводив ока з тих дверей, боявся пропустити, коли москвичка виходитиме. Ні на що не сподівався, але вільного часу мав удосталь, то чому б не познайомитися з гарною дівчиною ближче. Заодно й про результати подібних операцій довідатися з перших уст, а не з реклами. Бо тут, у приймальній, усякого наслухаєшся...

Вікторія довго не затрималась у лікаря. Вийшла разом із медсестрою, яка оглянувши хлопця і йому дозволила залишити клініку.

— А без сторонньої допомоги хіба він зможе йти? — здивувалася дівчина.

— От ви й допоможіть йому, — розпорядилася сестричка, нагородивши обох добродушною посмішкою.

— Не треба. Якось сам доберуся... — знітився Стас, прямуючи до виходу.

— А в який район вам їхати, якщо не секрет? — наздоганяючи його, запитала Вікторія.

Вийшли з клініки й дорогою розговорилися. Виявилося, що дівчина мешкає недалеко звідси, а Стасові треба через усе місто добиратися на

метро, потім ще шматок дороги пішки. Дівчина також не поспішала додому, і, зупинившись у скверику через який переходили, вони довго сиділи на лавці й розпитували одне про одного. Віка виявилася простою і не закомплексованою, хизувалася, що третьокурсницею покинула навчання в технікумі й тепер працює продавчиною модного взуття у знаменитому універмазі. Хлопцеві було не зовсім зрозуміло, як то можна провчитися майже три роки і залишитися, по суті, без нічого. В його родині наголошували, що без належної освіти людина не зможе ні сходинками кар'єри піднятися, ні нормальних грошей заробити. Не посмів запитати, чому вона так вчинила, мабуть, розчарувалась у майбутній професії, бо що інакше могло бути.

Осяяні вечірнім сонцем верхівки дерев палали над сквериком наче смолоскипи, й повільно опускалися за багатоповерхівку. Людей на вулиці побільшало: поверталися з роботи. Стас спохопився, що йому треба прощатися, бо у великому натовпі та ще й із пересадками їхати до гуртожитку буде важко.

— Я тобі пропоную своє помешкання. Ми з мамою живемо удвох, тож ти нам не завадиш. Тобі ж завтра на перев'язку треба в клініку, а від мого будинку добиратися зручніше, — без найменших застережень запропонувала Вікторія.

— І не боїшся чужу людину на нічліг брати? — здивувався хлопець, бо він ніколи на таке не наважився б. — А якщо мама не погодиться?

— Мама в мене добра, і красти у нас нічого. Ми живемо скромно, але готові допомогти іншим, коли виникає потреба, — віджартувалася дівчина, показавши разок рівненьких, мов перли, зубів. — Ти не справляєш враження зайди, який хоче на когось нагріти руки. Я недавно пережила подібну операцію й із досвіду знаю, що без підтримки тобі зараз важко. Тому скромність тут ні до чого. Їдемо до мене!

Зайшли в магазин і, простоявши годину в черзі, купили батон вареної ковбаси, хліба і пляшку мінералки. Стас ніколи досі не стояв у чергах за продуктами. Ніколи не цікавивсь, як мама за суцільного дефіциту наповнює холодильник. Варену ковбасу вони споживали вдома дуже рідко, бо канапки робили з копченої, а вечеряли натуральним м'ясом із гарніром. Особливого вибору в гастрономії не було, тож, Станіслав і не дивувався, що через мішечників москвичі не

мають змоги купити щось ліпше.

Будинок Вікторії стояв у глибині невеличкого парку, мабуть, давнішого, бо дерева біля нього росли старі. Сюди не долинав гамір центральної вулиці, тут не було великого руху транспорту. Спокійний тихий куточок, яких у великому місті немало. Здивувала хлопця чистота в під'їзді. Від згадки про свій будинок обличчя побуряковіло. Таких малюнків, як біля його квартири, мабуть, у всьому Радянському Союзі не було. Випалені запальничкою не тільки прізвиська, а й усілякі пики, на які гидко дивитися. Соромно стало, що такими пришепелюватими ще донедавна були його друзі. А він хоч раз обурився за їхні витівки? Віддячив тим самим способом в їхньому під'їзді.

Малогабаритна двокімнатна квартира москвичів справляла враження ще меншої, ніж батьківська у Стасовому місті. Облаштування й справді дуже скромне, тож дівчина не обманювала. Скоро мала прийти з роботи мати, й Вікторія заходилася порядкувати на кухні. Відварила макарони і підсмажила на сковорідці ковбасу. Повечерявши до приходу матері, сіли у вітальні дивитися телевізор.

Незабаром зайшла невисокого зросту жінка середніх років. Побачивши незнайомця, привіталась і зміряла здивованим поглядом доньку. Та коли парубок для привітання встав і повернувся в її бік, помітила на оці пов'язку й здогадалася, що донька зустріла його в клініці. Не стала допитуватись, чому привела його додому. Мовчки повечеряла і зачинилась у своїй кімнаті. Вікторія ще трохи поспілкувалася з хлопцем, постелила йому на дивані й побажала доброї ночі. Стас був приємно вражений гостинністю досі незнайомих йому людей, які без усяких застережень дали йому притулок.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

КУПИТИ